

6. Мисюра Т. М. Місто як предмет філософсько-культурологічної рефлексії : автореф. дис. ... к.філос.н. : спец. 09.00.04 "Філософська антропологія, філософія культури" / Т. М. Мисюра. – К. : Національний педагогічний університет імені М. П. Драгоманова, 2011. – 19 с.

7. Мор Т. Утопія. Місто Сонця / Т. Мор, Т. Кампанелла ; [пер. з лат.] вступ. слово Й. Кобова та Ю. Цимбалюка ; передм. Й. Кобова. – К. : Дніпро, 1988. – 207 с. – Режим доступу : <http://thales2002.narod.ru/suntext.html>.

8. Платон. Государство / Платон // Филеб, Государство, Тимей, Критий / Платон ; [пер. с древнегр. С. С. Аверинцева, А. Н. Егунова, Н. В. Самсонова ; общ. ред. А. Ф. Лосева, В. Ф. Асмуса, А. А. Тахо-Годи]. – М. : Мысль, 1999. – 656 с. – С. 79–420.

9. Тард Ж. Законы подражания. (Les lois de l'imitation) / Ж. Тард ; [переводъ съ французскаго]. – С.-Петербургъ : Издание Ф. Павленкова, 1892. – 372 с.

10. Шпенглер О. Закат Европы : в 2 т. / Освальд Шпенглер ; [пер. с нем. и примеч. И. И. Маханькова]. – М. : Мысль, 1998. –

Т. 2 : Очерки морфологии мировой истории. – 606 с.

11. Proshansky H. M. The city and self-identity / Harold M. Proshansky // Journal of Environment and Behaviour. – 1978. – Vol. 10. – P. 241–256. – Режим доступу : <http://eab.sagepub.com/content/10/2/147.full.pdf+html>.

Надійшла до редколегії 03.05.2012 р.

УДК 35.071

О. В. ОРЛОВ

ФУНКЦІЙНА СКЛАДОВА КОНЦЕПТУАЛЬНОЇ МОДЕЛІ ТЕОРІЇ ДЕРЖАВНОГО УПРАВЛІННЯ

Розглянуто систему функцій науки державного управління. Доведено, що дана система відіграє визначальну роль у становленні теорії державного управління. Викладено концептуальну модель науки державного управління, яка може бути корисною для вирішення актуальних теоретичних і практичних завдань державного будівництва.

Ключові слова: державне управління, концептуальна модель, функцій на складова.

This article was reviewed scientific system of functions of government. It is shown that this system plays a decisive role in the theory of public administration. The above conceptual model of governance of science may be useful for the decision of the theoretical and practical problems of state building.

Key words: public administration, conceptual model, the functional component.

Будь-яка наука є складною системою принципів, концепцій, моделей, програм, рекомендацій, правил, інструкцій, сценаріїв, схем, що спрямовані на вдосконалення практики функціонування різних соціальних систем і структур. У процесі становлення та розвитку науки ця система постійно ускладнюється та узгоджується. Створюються своєрідні поліструктури, субструктури предмета, що вивчаються задля створення наукової картини світу в межах предмета, що досліджується. На самому загальному рівні наука визначається узгодженою тріадою, в якій пов'язані предметні, проблемні та функційні поля. Саме в цій тріаді сконцентровано основні питання науки: що вивчається – предметне поле; чому вивчається – проблемне поле; та навіщо вивчається – функційне поле. Неможливо зрозуміти сутність предметного поля науки державного управління, без одночасного проблемного та функційного поля її теорії.

Структура і сутність предмета одночасно як визначається, так і залежить від такого поняття, як проблема. Це пояснюється тим, що в будь-якій науці отримання нових знань, розширення старих або просто їх уточнення здійснюється шляхом вирішення наукових проблем, а наукові проблеми виникають не спонтанно, а на шляху забезпечення виконання наукових функцій. Але і предметна, і проблемна сфера визначається загальними та специфічними функціями теорії, що розробляється. Саме для забезпечення цих функцій і створюється відповідне предметне і проблемне поле науки державного управління. Можна сказати, що вся наука державного управління створена заради забезпечення нижченаведених специфічних функцій.

1. Онтологічна – визначає сутність причинно-наслідкових залежностей і пояснює сутність істотних характеристик державно-управлінських процесів, відповідає на питання, що є держава і управління, як і чому вони виникають і взаємодіють та розвиваються.

2. Гносеологічна – полягає у виробленні наукових концепцій, доктрин, понять, категорій, прийомів і способів, що є основою наукового пізнання процесів державного управління.

3. Евристична – відкриває нові закономірності в розвитку державно-управлінських відносин і інститутів, зокрема в умовах сучасних демократичних трансформацій.

4. Прогностична – на підставі теоретичних уявлень про “наявний” стан відомих явищ робляться висновки про існування невідомих раніше фактів, об'єктів або їх властивостей, зв'язків між. Передбачення про майбутній стан явищ (на відміну від тих, які існують, але поки не виявлено) називають науковим передбаченням, передбачає ті чи інші зміни в державно-управлінській діяльності, визначення тенденцій розвитку модусу суспільного життя, висуває гіпотези про його розвиток.

5. Методологічна – на базі теорії формується система понять і категорій, прийомів, методів і процедур, що застосовуються як у науці, так і у практиці державного управління.

6. Ідеологічна – систематизує ідеї та цінності, якими визначається головна місія державного управління, що безпосередньо спрямована на формування свідомості суб'єктів, що її здійснюють.

7. Організаційно-прикладна – полягає в перетворенні, реформуванні, розвитку державного управління, в розробці рекомендацій і пропозицій щодо вирішення актуальних проблем державного будівництва, в забезпеченні його науковості.

8. Розглядаючи теорію державного управління як навчальну дисципліну, можна виокремити ще дві спеціальні функції:

а) статусна – формує понятійно-категоріальний апарат та методологічний інструментарій, необхідний для подальшого освоєння системи державно-управлінських знань.

б) узагальнююча – на завершальному етапі вивчення за допомогою теорії державного управління узагальнює отримані знання з множини наук, що забезпечують процеси державного управління та дозволяє отримати цілісне знання про державне управління.

9. Прикладна – практична функція. Кінцеве призначення будь-якої теорії – бути втіленою в практику, бути керівництвом до дії щодо зміни реальної дійсності, виробляє пропозиції щодо вдосконалення різних сторін суспільного життя шляхом державно-управлінських впливів.

Зрозуміло, що всі ці функції взаємопов'язані і можуть дати позитивний результат лише будучи взятими у відповідному системному поєднанні. Цілком справедливе твердження про те, що немає нічого практичніше, ніж хороша теорія. Але як з множини конкуруючих теорій вибрати кращу?

Рішення проблем науки державного управління здійснюється в рамках певної системи соціальних функцій, які виконуються науковою дисципліною. Інакше кажучи, система будь-якого наукового знання, як і предмет, що нею відбивається, знаходить сенс і життєвість лише завдяки її функціонуванню.

Звідси можна зробити два висновки: по-перше, функція виступає вельми важливим і ключовим поняттям категоріального устрою системи науки, по-друге, це найважливіше, бо функція є не просто поняття, не просто елемент науки, а по суті, реалізація предмета наукової дисципліни, тобто спосіб існування і виявлення предмета.

Інакше кажучи, під функцією розуміється не тільки службова роль наукового предметного знання, а й поведінка і робота у практиці науки в цілому і даної наукової дисципліни зокрема, обумовлюється як внутрішньої їх природою, змістом і структурою, так і громадськими потребами.

Багатоаспектність і багат шаровість структури предмета науки державного управління передбачає її багатофункціональність як наукової дисципліни. У методологічному плані систематизація функцій державного управління має спиратися на основні види державно-управлінської діяльності, куди входить і наукова діяльність як специфічна соціальна та інформаційна система, а також на принцип дерева функції (рис. 1).

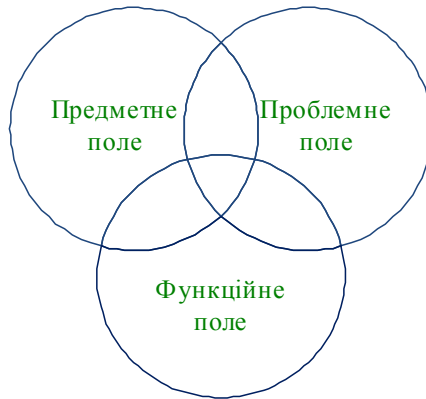

Рис. 1. Системна взаємодія предметно-проблемно-функційних вимірів наукового пізнання

Крім того, слід урахувати реальне місце і положення, яке посідає наука державного управління в системі наук взагалі та в системі однотипних, споріднених наук зокрема. Ці методологічні підходи дозволяють виділити три основні функції наукової дисципліни: гносеологічну (пізнавальну), аксіологічних (оціночну), праксеологічну (практично-перетворювальну). У свою чергу, останні реалізуються через безліч відповідних підфункцій.

У літературі разом і на рівних правах з поняттям функція науки фігурують такі поняття, як мета науки, завдання науки, значення науки, роль науки. При цьому слід особливо підкреслити, що нерозробленість теорії функції науки негативно відбивається і на питаннях про цілі, завдання, роль, значення науки в суспільній практиці. Про це свого часу говорив ще А. Ейнштейн: “Наука настільки суб’єктивна і психологічно обумовлена, що на запитання, яка мета і значення науки – у різні часи і від різних людей ми отримуємо абсолютно різні відповіді” [2, с. 17–18].

Формування когерентно узгодженої системи функцій науки державного управління необхідно проводити, дотримуючись таких принципів.

По-перше, при систематизації понятійно-категоріального апарату функції науки правомірно використовувати принцип дерева функції.

По-друге, поняття метанауки, завдання науки, значення науки, роль науки державного управління суть поняття, що розкривають зміст системи соціальних функцій, слід розглядати як конкретизацію різних функцій наукової дисципліни за принципами дерева цілей.

По-третє, строго науковими з цих понять є власне мета і завдання науки, тоді як значення і роль науки – суть поняття або індивідуальної буденної свідомості (навіщо наука мені?), або масової буденної свідомості (навіщо наука суспільству?), або поняття, науковий сенс, яких ще однозначно не визначено.

По-четверте, поняття функції науки логічно передбачає таке поняття, як результат функціонування науки. Саме тому Гегель і мав право висловити своє парадоксальне твердження: “Протиріччя є критерій істини, відсутність протиріччя – критерій помилки” [5, с. 265]. Тому він і мав право позбавити горезвісний принцип “виключення суперечності” статусу закону мислення, статусу абсолютної і незаперечної норми істини [2; 3]. Гегель цим зовсім не закреслює стару формальну логіку з її вимогами, він знімає в її складі більш глибокого і серйозного розуміння. Зокрема, він бачить раціональне зерно так званої заборони суперечності в тому, що суперечностями як такими справа не закінчується, бо суперечність слід розуміти разом з його зняттям. Іншими словами, принцип виключення суперечності справедливо тлумачиться тут як пропозиція, що абстрактно формулює реальний аспект дійсного закону мислення, дійсною логічної форми. І цей дійсний закон мислення полягає в тому, що протилежності не просто фіксуються як такі, самі по собі, поза зв’язком один з одним, а осягаються в їх єдності, що доходить до їх тотожності, причому як протилежності, так і їх тотожність виступають як моменти переходу одного в інше.

Справа в тому, що будь-який суб’єкт науки намагається отримати наукові результати та прагне, щоб ці результати були застосовані на практиці. У цьому і є сенс будь-якої наукової діяльності. Тому можна зробити висновок, що науковий результат як продукт діяльності суб’єкта науки і продукт функціонування самої науки в цілому на справі є заключне ключове поняття всього категоріального устрою науки, необхідний елемент інтегральної предметної моделі наукової дисципліни.

Виникає, однак, питання, в чому конкретно виражається результат функціонування науки? У зв’язку з цим слід зазначити, що в науці в цілому питання про самі наукові результати в теоретичному, типологічному, прагматичному планах поглиблено ще не вивчено. Звідси виходить строкатість в їх визначення, характеристиках, і, більше того, з дуже поширеним протиставленням різних форм вираження наукових результатів один до одного. Усе це ускладнює ефективне функціонування різних наук у системі суспільної практики.

Таким чином, наукові результати мають бути систематизовані в таких основних напрямках і послідовності: а) необхідно визначити самі сутнісні форми вираження наукових результатів і форми зовнішнього прояву самих цих наукових результатів; б) необхідно з’ясувати ієрархії наукових результатів за певними критеріями їх систематизації, не протиставляючи їх один одному, в) методологічно виправдано класифікувати результати науки, виходячи зі специфіки кожної функції і підфункцій, що забезпечуються науковою дисципліною, оскільки будь-яка наукова дисципліна в рамках кожної своєї функції має цілком певну систему істинних і хибних, позитивних і негативних, основних і побічних, кінцевих і проміжних, потенційних і актуальних (реальних) результатів; г) необхідно більш чітко визначити наукові результати в ланцюжку: наука – виробництво – людина, а саме результати фундаментальних

досліджень, результати прикладних досліджень, результати розробок, результати застосування наукових досліджень в експериментальних, дослідно-виробничих роботах, результати застосування наукових вишукувань в серійному виробництві, результати застосування наукових вишукувань в масовому виробництві і, нарешті, результати, що відображаються на самій людині – як на своєрідному індикаторі науково-технічного прогресу у всесвітньому, країнознавчій, локальному та індивідуальному масштабах [2].

Разом з тим кожна наукова дисципліна має деякий інтегральний результат у вигляді створеної в рамках її предметної специфіки своєрідної предметної наукової картини світу. Наприклад, державне управління в якості свого інтегрального результату може вважати створення ідеальної картини соціального світу та шляхи її ефективного досягнення.

Необхідно, щоб ця картина була узгоджена і з різними частковими науковими картинами світу інших наук, як необхідного кроку до створення єдиної метаінтегральної наукової картини Світу людини, Життя і Всесвіту як полілектичного та/або діалектичного синтезу різних предметних наукових картин світу, на шляху розвитку науки і суспільної практики, який дозволяє виробити ефективні шляхи розвитку світового співтовариства по “науковому компасу” [1, с. 293].

Заключним етапом дослідження результатів науки є вироблення системи критеріїв і показників оцінки реального ефекту функціонування як окремих наукових дисциплін, так і всієї системи наук (перетворення потенційних результатів науки в актуальні). Цим самим забезпечується діалектична єдність процесу виробництва наукового продукту та процесу його споживання. Лише спожитий науковий продукт, як і будь-який інший спожитий продукт, стає дійсним продуктом, а у випадку наукового продукту – інновацією.

У свою чергу, дійсний науковий продукт для суб’єкта науки державного управління виступає необхідною умовою і стимулом для продовження нового витка творчих наукових досліджень. Таким чином, коло замикається – предметний рух наукової дисципліни починається з діяльності суб’єкта науки з виробництва нового знання-продукту і завершується його поверненням до нього ж у вигляді спожитого наукового продукту – дійсного продукту, який слугує потужним стимулом і змістом саморозвитку науки. Система соціальних функцій науки державного управління та пов’язаних з ними проблеми представлені на рис. 2.

Таким чином, у статті зроблено спробу обґрунтувати і розкрити логіку систему функцій науки державного управління, що в полелектичній єдності утворює цілісну категоріальну систему наукової дисципліни – філософський рівень дослідження, або те ж саме – загальну дисциплінарну модель науки державного управління – наукознавчий рівень дослідження.

Наголосимо, що дана теорія (модель) побудована навколо таких стрижневих понять, як предмет, проблема та функція та загальну (інтегральну) предметну модель наукової дисципліни “державне управління” можна наочно представити таким чином (рис. 3).

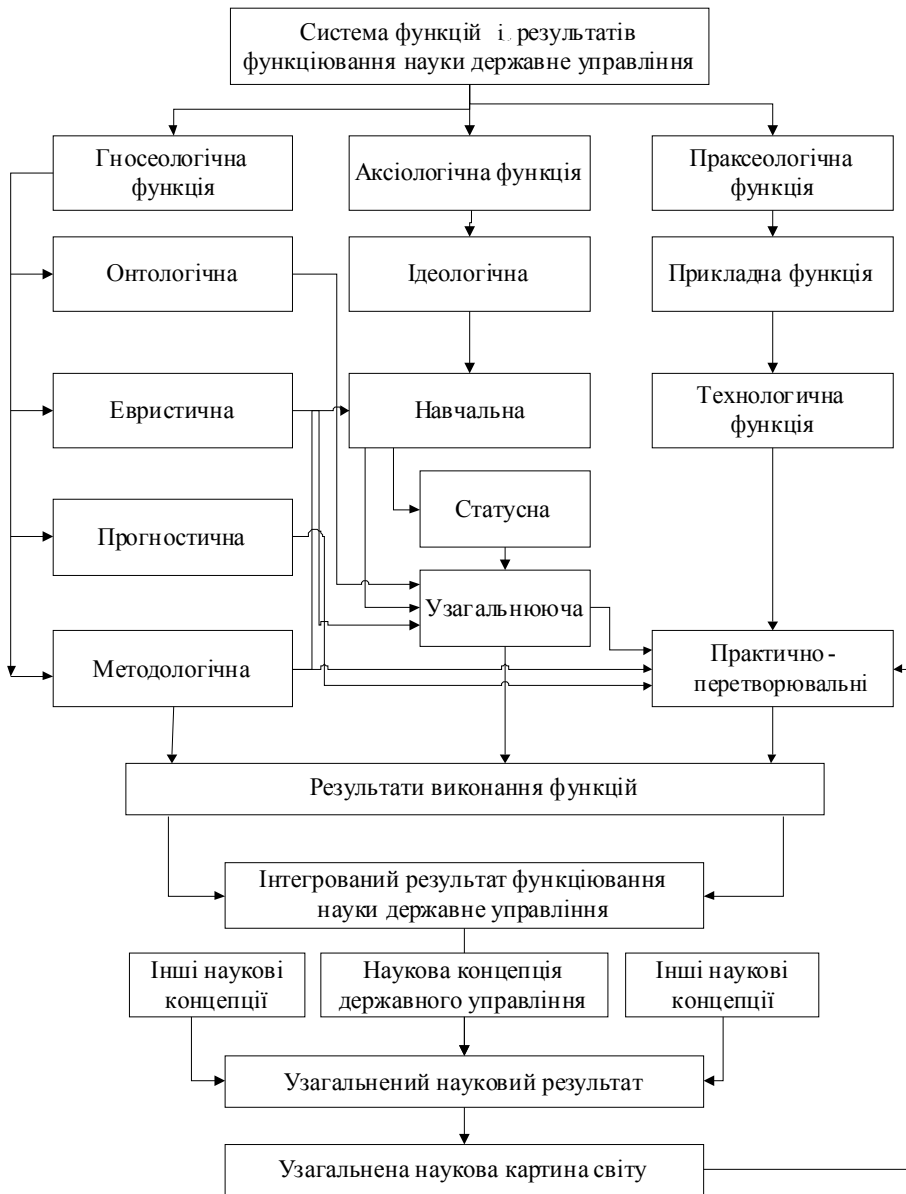

Рис. 2. Система функцій і результат функціонування науки державного управління

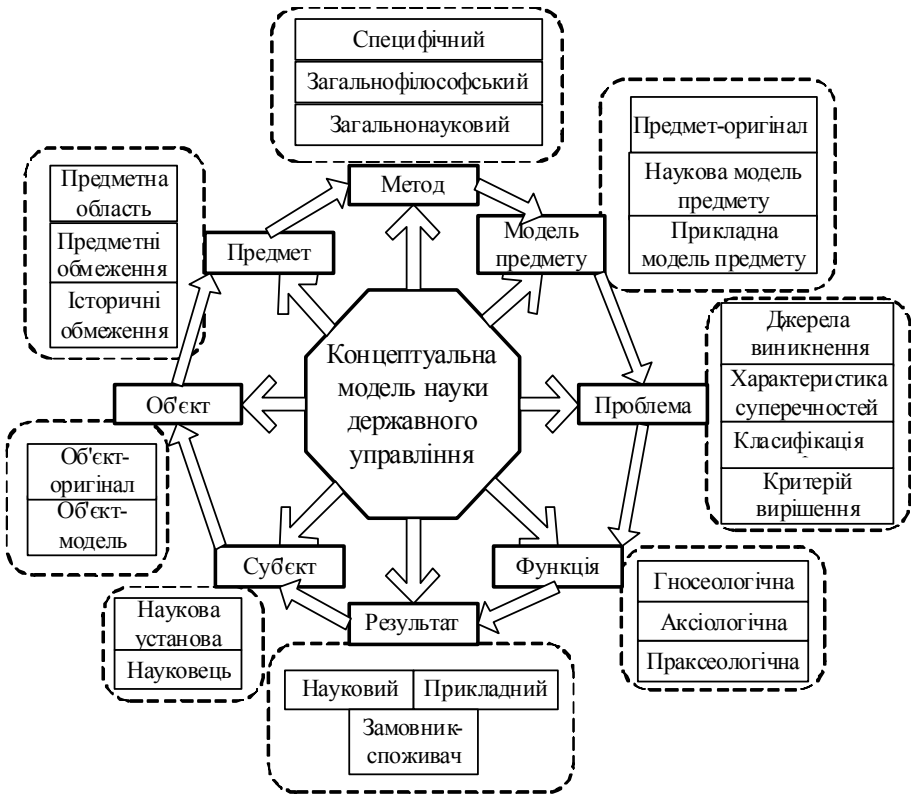

Рис. 3. Концептуальна модель науки державне управління

Наведена концептуальна модель науки державного управління сприятиме подальшій розробці загальної теорії науки державного управління і одночасно може створити фундамент для нової парадигми науки державного управління.

У праксеологічному аспекті загальна предметна модель науки державного управління дозволяє з нових концептуально-методологічних позицій підійти до будь-якої окремо взятої частини наукової або навчальної дисципліни державного управління, дослідженню її реального статусу більш повно, всебічно об'єктивно і достовірно в різних напрямках і аспектах суперечливого процесу реалізації її предмета як в широкому (інтегральному), так і у вузькому (локальному) сенсі слова.

Це, в результаті, є необхідною умовою підвищення ефективності соціального прогресу та науки державного управління як найважливішого його компонента у вирішенні актуальних проблем і завдань, що стоять як перед людиною і групою людей, так і перед окремим суспільством і всім світовим співтовариством у цілому.

Література:

1. Абдеев Р. Ф. Философия информационной цивилизации: диалектика прогрессивной линии развития как гуманная общечеловеческая философия для XXI века : учеб. пособие / Р. Ф. Абдеев. – М. : Гуманит. изд. центр “ВЛАДОС”, 1994. – 335 с.
2. Алиев У. Ж. Методология построения общей предметной модели научной дисциплины / У. Ж. Алиев // Теоретическая экономика. – 2011. – № 3. – С. 7–18.
3. Алиев У. Ж. Методология построения общей предметной модели научной дисциплины / У. Ж. Алиев // Теоретическая экономика. – 2011– № 4. – С. 8–18.
4. Бернал Д. Д. Наука в истории общества / Д. Д. Бернал ; пер. с англ. А. М. Вязьминой [и др.] ; общ. ред. Б. М. Кедрова, И. В. Кузнецова. – М. : Изд. иностр. лит-ри, 1956. – 735 с.
5. Гегель Г. В. Ф. Работы разных лет : в 2 т. / Г. В. Ф. Гегель. – М. : Мысль, 1970. – Т. 1. – 510 с.

Надійшла до редколегії 12.03.2012 р.

УДК 351

С. А. ПОПОВ

ТЕОРЕТИКО-МЕТОДОЛОГІЧНІ ЗАСАДИ ЩОДО ПОШИРЕННЯ НОВОВВЕДЕНЬ У ПУБЛІЧНОМУ СЕКТОРІ: СТАН І НАПРЯМИ ПОДАЛЬШИХ ДОСЛІДЖЕНЬ

Розглянуто стан розробки теоретико-методологічних засад і напрямки подальших досліджень щодо поширення публічно-управлінських нововведень, управління ним та факторів, що визначають його динаміку.

Ключові слова: державний менеджмент, інноваційна діяльність, інноваційний розвиток, інновація, публічне управління.

In the article the state of development of theoretical and methodological bases and direction of further researches is examined in relation to distribution of public-administrative innovations, managements by them and factors that determine his dynamics.

Key words: state management, innovative activity, innovative development, innovation, public management.

Сучасні пріоритети державної політики, результати інноваційно-орієнтованих теоретико-прикладних досліджень переконують у необхідності масового впровадження публічно-управлінських нововведень (далі – ПУН) в Україні як у назрілій потребі та неодмінній передумові розвитку публічного сектора.